

Opvoedstress en het Inzetten van Media voor Vermaak

Masterthesis

Universiteit Utrecht

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Masterprogramma Orthopedagogiek

Naam:	S. van den Elzen
Studentnummer:	3825817
Begeleider:	Dr. H.G.M. Vossen
2 ^o beoordelaar:	L. Bogičević, MSc
Datum:	3 juni 2016
Aantal woorden:	4525

Samenvatting

Ouders laten hun kinderen media gebruiken voor verschillende doeleinden. Zo zetten ouders televisie in om hun kind te vermaken en bezig te houden. Er is nog weinig bekend over de factoren die in verband staan met het inzetten van media voor vermaak. Dit onderzoek was gericht op de vraag of er een positief verband bestaat tussen opvoedstress en het inzetten van media door moeders om jonge kinderen te vermaken. Tevens werd er gekeken naar welke rol een positieve attitude van moeders tegenover media in dit eventuele verband speelt. Moeders van 106 kinderen tussen de drie en zes jaar oud (50 jongens, 56 meisjes) hebben een digitale vragenlijst ingevuld. Deze bestond uit vragen over het inzetten van media voor vermaak om functionele redenen, het inzetten van media voor vermaak om emotionele redenen, opvoedstress en een positieve attitude tegenover media. De resultaten lieten zien dat er een positief verband is tussen het inzetten van media voor vermaak (om functionele redenen en om emotionele redenen) en opvoedstress. De attitude van moeders tegenover media bleek zowel een moderator in het verband als een onafhankelijke voorspeller van het inzetten van media voor vermaak om functionele redenen. Moeders met meer opvoedstress en een positievere attitude tegenover media zullen dus vaker media inzetten om hun kind te vermaken.

Trefwoorden: inzetten van media voor vermaak, opvoedstress, positieve attitude tegenover media.

Abstract

Parents use media for several purposes. For example, they use television to entertain their children. Little is known about the factors that relate to the use of media for entertainment. This research focused on whether there is a positive relation between parenting stress and the usage of media by mothers to entertain young children. It also investigated what the roll of a positive attitude by the mothers towards media in this relationship is. Mothers of 106 children between the age of three and six, 50 boys and 56 girls, have filled in a digital questionnaire. This questionnaire consisted of questions regarding the usage of media for entertainment for functional and emotional reasons, parenting stress and a positive attitude towards media. The results have shown that there is a positive relationship between the usage of media for entertainment (for functional and emotional purposes) and parenting stress. The mother's attitude towards media appeared to be a moderator in this relationship, as well as an independent predictor for the usage of media for entertainment for functional reasons. Mothers with parenting stress and a positive attitude towards media, will use media more often to entertain their children.

Keywords: usage of media for entertainment, parenting stress, positive attitude towards media.

Opvoedstress en het Inzetten van Media voor Vermaak.

Tijdens de vroege kindertijd (3-6 jaar) neemt de aandacht van kinderen voor media enorm toe (Valkenburg & Vroone, 2004). Deze toename in interesse voor media weerspiegelt de snelle ontwikkeling van informatieverwerkingsvaardigheden en woordenschat van kinderen in deze leeftijdscategorie. Kinderen tussen de drie en zes jaar oud gebruiken ongeveer drie uur per dag media (Wartella, Rideout, Lauricella, & Connel, 2013). De meeste tijd wordt besteed aan televisie kijken, maar vanaf vier jaar beginnen kinderen ook met het spelen van computerspellen (ongeveer dertig minuten per dag). Het gebruik van tablets en smartphones omhelst ongeveer dertig tot veertig minuten per dag (Wartella et al., 2013).

Aangezien de verschillende vormen van media zo'n enorme aantrekkingskracht hebben op kinderen tussen de drie en zes jaar, kan het makkelijk door ouders voor verschillende doeleinden worden gebruikt. Zo laten ouders hun kind media gebruiken om het tot rust te laten komen wanneer het kind humeurig is, maar ook blijkt dat ouders media inzetten om hun kind te vermaken en bezig te houden (Beyens & Eggermont, 2014; Radesky, Schumacher, & Zuckerman, 2015; Zimmerman, Christakis, & Meltzoff, 2007). Uit een onderzoek onder 180 ouders in de Verenigde Staten komt naar voren dat bijna vijftig procent van de ouders gebruik maakt van televisie om hun kind te vermaken (Evans, Jordan, & Horner, 2011). Ouders blijken de televisie onder andere in te zetten om hun kind te vermaken, op momenten dat zij zelf huishoudelijk klusjes moeten doen, in gesprek zijn met iemand of gewoon wat tijd voor zichzelf willen (Götz, Bachmann, & Hoffmann, 2007).

Met de opkomst van iPads, tablets en smartphones is het nog gemakkelijker geworden om media in te zetten om kinderen te vermaken. Deze vormen van media zijn namelijk draagbaar en ouders kunnen dit overal mee naar toe te nemen. Daarnaast worden veel apps aangeduid als educatief, waardoor ouders positiever staan tegenover het inzetten van dit soort media om kinderen te vermaken (Radesky, Schumacher, & Zuckerman, 2015). Enerzijds kunnen media een bijdrage leveren aan de kennis van kinderen, anderzijds leren kinderen vaardigheden als zelfregulering, empathie, sociale vaardigheden en het oplossen van problemen in de eerste plaats in de natuurlijke omgeving, in interacties met leeftijdsgenoten en opvoeders, en door te spelen in een ongestructureerde omgeving (Radesky et al., 2015). Of het gebruik van iPads, tablets en smartphones leidt tot een gebrek aan deze vaardigheden, is nog onbekend door het geringe onderzoek wat hier naar is gedaan (Radesky et al., 2015).

Het lijkt van belang om onderzoek te doen naar factoren die in verband staan met het inzetten van media om kinderen te vermaken. Uit recent onderzoek in België onder 844 kinderen tussen de zes maanden en de zes jaar, blijkt namelijk dat het inzetten van televisie om een kind te vermaken de op één na belangrijkste factor is die invloed heeft op de hoeveelheid televisie die een kind kijkt (Beyens & Eggermont, 2014). Daarnaast is uit verschillende onderzoeken gebleken dat televisie kijken van jonge kinderen gerelateerd is aan gezondheidsproblemen, zoals obesitas (Dennison & Emunds, 2008), maar ook aan concentratieproblemen (Zimmerman & Christakis, 2007) en slaapstoornissen (Thompson & Christakis, 2005). Wanneer interventies gericht zijn op factoren die in verband staan met het inzetten van media om jonge kinderen te vermaken, zou dit de mate waarin jonge kinderen media gebruiken kunnen verminderen en de schadelijke gevolgen hiervan kunnen beperken.

Als in de literatuur gezocht wordt naar informatie over factoren die bijdragen aan het inzetten van media om jonge kinderen te vermaken, blijkt ten eerste dat het opleidingsniveau van ouders geen rol speelt. In een onderzoek van Beyens en Eggermont (2014) werd geen significant verschil gevonden tussen het inzetten van televisie tussen hoger en lager opgeleide ouders. Een verklaring die hiervoor wordt gegeven is dat andere factoren, zoals opvoedstress, een mogelijke rol kunnen spelen bij het inzetten van media om jonge kinderen te vermaken.

Opvoedstress is een specifieke vorm van stress die kan ontstaan bij ouders (Deater-Deckard, 1998). Stress wordt gedefinieerd als een staat van disharmonie of van bedreigde homeostase in het lichaam, die adaptieve reacties oproept (Rosmond, 2005). Van opvoedstress kan gesproken worden als ouders ervaren dat hetgeen wat van hen gevraagd of verlangd wordt als ouders, groter is dan de middelen waarover zij beschikken om hiermee om te gaan (Deater-Deckard, 1998). Als ouders met opvoedstress vergeleken worden met ouders die minder opvoedstress ervaren, zijn ouders met opvoedstress harder in hun opvoeding en minder consistent (Walton, Simpson, Darlington, & Haines, 2014). Als laatste blijkt dat opvoedstress leidt tot een schadelijke opvoeding, waarin ongezond gedrag wordt gestimuleerd. Zo is opvoedstress onder andere gerelateerd aan minder grenzen stellen aan de hoeveelheid televisie die een kind kijkt. (Walton et al., 2014). Opvoedstress zou er ook toe kunnen leiden dat ouders vaker media inzetten voor het vermaken van hun kinderen. Als ouders bijvoorbeeld ervaren dat de opvoeding hen even teveel wordt, zou het inzetten van media een makkelijke manier kunnen zijn om even wat tijd voor henzelf te creëren.

Uit het onderzoek van Beyens en Eggermont (2014) blijkt ten tweede dat de manier (positief of negatief) waarop ouders tegenover televisie kijken staan, een rol speelt bij het inzetten van media om jonge kinderen te vermaken. Het Bentler-Speckart model ondersteunt deze bevinding. In het model heeft de attitude van een persoon namelijk een directe invloed op het gedrag van de persoon (Bentler & Speckart, 1979). Zo zijn ouders die zich zorgen maken om de negatieve effecten van media meer geneigd om het mediagebruik van hun kind en de negatieve effecten hiervan onder controle te houden (Warren, 2005). Deze ouders zullen proberen om het inzetten van media voor het vermaken van hun kind te beperken. Ouders die daarentegen een positieve attitude hebben tegenover media, zullen zich minder zorgen maken over de schadelijkheid van het inzetten van media voor vermaak en zullen het daaropvolgend meer inzetten (Beyens & Eggermont, 2014). De attitude van ouders tegenover media zou een modererende rol kunnen spelen in het mogelijke verband tussen opvoedstress en het inzetten van media om jonge kinderen te vermaken.

Het huidige onderzoek

De onderzoeksvraag die in dit paper beantwoord zal worden is: Wat is het verband tussen opvoedstress en het inzetten van media door moeders om jonge kinderen te vermaken en welke rol speelt een positieve attitude van moeders tegenover media in dit eventuele verband? Dit onderzoek kan gezien worden als een vervolg op het onderzoek van Beyens en Eggermont (2014), waarin gesuggereerd wordt dat opvoedstress een mogelijke rol zou kunnen spelen bij het inzetten van televisie voor vermaak. Net als in het onderzoek van Beyens en Eggermont wordt in dit onderzoek ook gekeken naar de rol van de attitude tegenover media in het eventuele verband. Huidig onderzoek is tevens vernieuwend, omdat het onderzoek niet alleen gericht is op televisie, maar ook op andere vormen van media, zoals iPads, tablets en smartphones. Het onderzoek is enkel uitgevoerd bij moeders, omdat het aantal mannelijke respondenten niet toereikend genoeg was om ook onderzoek naar te doen. Verder richt het onderzoek zich op moeders van kinderen tussen de drie en zes jaar oud, omdat blijkt dat ouders vinden dat er meer toezicht moet worden gehouden op jonge kinderen, terwijl oudere kinderen vaker alleen worden gelaten (Morrongiello, Corbett, McCourt, & Johnston, 2006; Peterson, Ewigman, & Kivlahan, 1993; Pollack-Nelson & Drago, 2002). Hieruit kan verwacht worden dat ouders van jonge kinderen vaker media voor vermaak zullen inzetten, zodat ouders even geen toezicht hoeven houden en bijvoorbeeld een huishoudelijk klusje of iets voor henzelf kunnen doen.

Verwacht wordt dat er een positief verband is tussen opvoedstress en het inzetten van media door moeders om jonge kinderen te vermaken. Ook wordt verwacht dat er een positief verband is tussen een positieve attitude tegenover media en het inzetten van media voor vermaak. Een positieve attitude van moeders tegenover media zou een moderator kunnen zijn in het verband tussen opvoedstress en het inzetten van media voor vermaak. Wanneer een moeder meer opvoedstress ervaart en ook een positieve attitude tegenover media heeft, zou dit kunnen leiden tot het meer inzetten van media voor het vermaken van jonge kinderen. De volgende hypothesen zijn geformuleerd:

H₁: Er is een positief verband tussen opvoedstress en het inzetten van media door moeders om jonge kinderen te vermaken.

H₂: Er is een positief verband tussen een positieve attitude van moeders tegenover media en het inzetten van media door moeders om jonge kinderen te vermaken.

H₃: Een positieve attitude van moeders tegenover media versterkt het verband tussen opvoedstress en het inzetten van media door moeders om jonge kinderen te vermaken.

Methode

Onderhavig onderzoek is uitgevoerd met een online vragenlijst voor ouders van kinderen tussen de vier en twaalf jaar oud. De onderzoeksvraag is onderzocht door middel van een cross-sectionele studie.

Respondenten

Ouders van kinderen tussen vier en twaalf jaar werden gevraagd om een online vragenlijst in te vullen met betrekking tot één van hun kinderen. Zowel ouders van gezonde kinderen, als ouders van kinderen met een stoornis in het regulier basisonderwijs, zoals ADHD, mochten participeren in het onderzoek. Wat betreft de werving van respondenten werd gebruik gemaakt van een gemakssteekproef. Respondenten zijn via email en Facebook benaderd vanuit het eigen netwerk. Aan de respondenten werd gevraagd om de email met de link naar de vragenlijst door te sturen naar kennissen en familieleden met kinderen in de juiste leeftijdsgroep. Door middel van de sneeuwbal methode zijn op deze manier nog meer respondenten benaderd. Uiteindelijk zijn voor dit onderzoek de data gebruikt van de moeders die de vragenlijst hadden ingevuld over een kind dat tussen de vier en zes jaar oud was. Daarnaast zijn ook de data van drie respondenten met een kind van drie jaar oud gebruikt. In totaal betrof het 106 respondenten met een gemiddelde

leeftijd van 35.23 jaar ($SD = 4.68$). De kinderen van de respondenten, 50 jongens en 56 meisjes, hadden een gemiddelde leeftijd van 5.01 jaar ($SD = 0.87$).

Meetinstrumenten

Als meetinstrument werd een zelf samengestelde vragenlijst gebruikt. De vragenlijst bestaat onder andere uit items horende bij de drie schalen die gebruikt worden in dit onderzoek, namelijk: de mate van inzetten van media, opvoedstress en de positieve attitude van moeders tegenover media.

Inzetten van media voor vermaak. Voor het meten van de mate waarin moeders media inzetten voor het vermaken van jonge kinderen, werd gebruik gemaakt van de vier vragen die gebruikt worden in het onderzoek van Beyens en Eggermont (2014). Een voorbeeld item van deze schaal is: ‘Hoe vaak laat u uw kind media gebruiken, zodat u dan kunt opruimen of poetsen?’ Elk item heeft de volgende antwoordmogelijkheden: 1 = nooit, 2 = bijna nooit, 3 = soms, 4 = vaak en 5 = heel vaak. Uit de literatuur blijkt dat ouders met opvoedstress het gevoel hebben dat de opvoeding meer van hen vraagt, dan dat zij kunnen bieden of dan dat zij aankunnen (Deater-Deckard, 1998). Dit wetende zijn nog enkele items over opvoedstress en het inzetten van media toegevoegd: ‘Hoe vaak laat u uw kind media gebruiken als u in conflict bent of dreigt te komen met uw kind?’, ‘Hoe vaak laat u uw kind media gebruiken als u het gevoel heeft de zaak niet in de hand te hebben?’, ‘Hoe vaak laat u uw kind media gebruiken als u het gevoel heeft dat de opvoeding u even teveel wordt?’ en ‘Hoe vaak laat u uw kind media gebruiken, zodat u dan een rustmoment heeft voor uzelf?’. Aangezien dit onderzoek kijkt naar verschillende vormen van media, waaronder draagbare media, zijn ook twee items toegevoegd over situaties waarbij draagbare media ingezet kan worden voor vermaak: ‘Hoe vaak laat u uw kind media gebruiken, zodat uw kind zich niet gaat vervelen in de auto of het vliegtuig’ en ‘Hoe vaak laat u uw kind media gebruiken, zodat u rustig met uw kind ergens kan wachten?’. Er is een factoranalyse uitgevoerd om de onderliggende structuur van de items horende bij de variabele te onderzoeken. De Kaiser-Meyer-Olkin waarde maakte duidelijk dat de data geschikt waren voor een factoranalyse, $KMO = .72$. Er is gekozen voor principal axis factoring, omdat bleek dat de antwoorden op de items niet normaal verdeeld waren. Aangezien er enige correlatie tussen de factoren verwacht werd, is gebruik gemaakt van promax rotation (Costello & Osborne, 2005). Na het uitvoeren van de factoranalyse bleek dat er drie onderliggende factoren waren met eigenwaarden groter dan 1 en deze verklaarden gezamenlijk 58.00% van de variantie. Uit de

verdeling van de items over de drie factoren bleek, dat factor 1 het inzetten van media om functionele redenen betreft (Bijvoorbeeld: Hoe vaak laat u uw kind media gebruiken zodat u het eten dan kan klaarmaken?). Factor 2 betreft het inzetten van media om emotionele redenen (Bijvoorbeeld: Hoe vaak laat u uw kind media gebruiken als u het gevoel heeft de zaak niet in de hand te hebben?) en factor 3 betreft het inzetten van media wanneer er gewacht moet worden (Bijvoorbeeld: Hoe vaak laat u uw kind media gebruiken zodat u rustig met uw kind ergens kan wachten?). Na de factoranalyse werd een betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd. Cronbach's alpha van factor 1 was .70 en van factor 2 .61. Item 4: 'Hoe vaak laat u uw kind media gebruiken als u in conflict bent of dreigt te komen met uw kind', werd binnen factor 2 niet meegenomen in verdere analyses, omdat de Cronbach's alpha hierdoor verhoogde naar .71. Cronbach's alpha van factor 3 was .55. Vanwege de lage betrouwbaarheid werd deze factor niet meegenomen in verdere analyses. Uiteindelijk zijn uit de schaal Inzetten van media voor vermaak dus twee schalen ontstaan: Inzetten van media voor vermaak om functionele redenen en Inzetten van media voor vermaak om emotionele redenen.

Opvoedstress. Voor het meten van opvoedstress werd gebruik gemaakt van de Nijmeegse Ouder Stress Index –Korte versie (NOSI-K; De Brock, Vermulst, Gerris, & Abidin, 1992). De vijf hoogst ladende items zijn geselecteerd. De NOSI-K is geschikt voor ouders met kinderen in de leeftijd van twee tot dertien jaar. De COTAN heeft de betrouwbaarheid van de NOSI-K beoordeeld tussen de .92 en .95. De begripsvaliditeit en de criteriumvaliditeit van de NOSI-K zijn niet onderzocht, echter die van de Nijmeegse Ouder Stress Index (NOSI; De Brock, Vermulst, Gerris, & Abidin, 1992) wel. Deze werden in 1996 door de COTAN als goed beoordeeld. Een voorbeeld item van deze schaal is: 'Ik heb veel meer problemen met het grootbrengen van mijn kind(eren), dan ik had verwacht'. Elk item heeft de volgende antwoordmogelijkheden: 1 = helemaal mee oneens, 2 = mee oneens, 3 = niet mee eens niet mee oneens, 4 = mee eens en 5 = helemaal mee eens. De betrouwbaarheid van de schaal Opvoedstress betrof .80.

Positieve attitude van moeders tegenover media. Voor het meten van de positieve attitude van moeders tegenover media werd gebruik gemaakt van de items die worden gebruikt in het onderzoek van Nikken en Schols (2015). De vragen werden aangepast op mediagebruik in het algemeen. Een voorbeeld item van deze schaal is: 'Van media kan mijn kind van alles leren'. Elk item heeft de volgende antwoordmogelijkheden: 1 = helemaal mee oneens, 2 = mee oneens, 3 = niet mee eens niet mee oneens, 4 = mee eens en 5 = helemaal mee eens.

De betrouwbaarheid van de schaal Positieve attitude was .67.

Controle variabelen. Het aantal kinderen in het gezin werd in de analyse meegenomen als controle variabele. Uit onderzoek blijkt namelijk dat een groter aantal kinderen in het gezin opvoedstress kan vergroten (Cain & Combs-Orme, 2005).

Procedure

De schalen die gebruikt worden voor deze studie zijn onderdeel van de vragenlijst: Media in het Gezin. De schalen die niet gebruikt worden in dit onderzoek, maar wel onderdeel uitmaken van de vragenlijst zijn: Mediagebruik kind, Media inhoud, Ouderlijke media sturing en Gender stereotypische media attitudes. De vragenlijst is online afgenomen bij ouders door middel van www.qualtrics.nl. Door gebruik te maken van een online vragenlijst zonder specifieke persoonskenmerken, werd de anonimiteit van de respondenten gewaarborgd. De respondenten konden de vragenlijst achter een computer, op een iPad of tablet, of op een smartphone invullen. Het invullen van de gehele vragenlijst nam ongeveer tien minuten in beslag.

Data-analyse

Het verband tussen opvoedstress en het inzetten van media door moeders om jonge kinderen te vermaken, en het verband tussen een positieve attitude tegenover media en het inzetten van media, werd onderzocht met behulp van standaard multiple regressieanalyses. Hierin werd Opvoedstress en Positieve attitude van moeders tegenover media gezien als onafhankelijke variabelen, en Inzetten van media voor vermaak om functionele redenen en Inzetten van media voor vermaak om emotionele redenen als afhankelijke variabelen. Vervolgens werd door middel van PROCESS (Hayes, 2013) het interactie-effect onderzocht. De controle variabele Aantal kinderen in het gezin werd aan alle analyses toegevoegd.

Resultaten

Beschrijvende statistieken van de schalen

Voor het onderzoek naar het verband tussen opvoedstress en het inzetten van media voor het vermaken van jonge kinderen en de rol die de attitude van moeders tegenover media hierin speelt, zijn uiteindelijk vier schalen gebruikt. De schaal Inzetten van media om functionele redenen had een gemiddelde van 2.11, $SD = 0.60$. De minimum score was 1.00 en de maximum score 4.60. Deze schaal bevatte vier uitschieters. Zonder deze uitschieters zou het bereik van de scores op deze schaal kleiner zijn geweest en zou de gemiddelde score lager zijn geweest ($Range = 1.00-3.20$, $M = 2.05$, $SD = 0.50$).

De schaal Inzetten van media om emotionele redenen had een gemiddelde van 1.28, $SD = 0.51$. De minimum score was 1.00 en de maximum score 4.00. Deze schaal bevatte vijf uitschieters. Zonder deze uitschieters zou het bereik van de scores op deze schaal kleiner zijn geweest en zou de gemiddelde score lager zijn geweest ($Range = 1.00-2.00$, $M = 1.20$, $SD = 0.32$).

De schaal Opvoedstress had een gemiddelde van 1.52, $SD = 0.51$. De minimum score was 1.00 en de maximum score 3.20. Deze schaal bevatte geen uitschieters.

De schaal Positieve attitude van moeders tegenover media had een gemiddelde van 3.80, $SD = 0.43$. De minimum score was 2.20 en de maximum score 5.00. Deze schaal had vier uitschieters. Zonder deze uitschieters zou het bereik van de scores op deze schaal kleiner zijn geweest en zou de gemiddelde score nagenoeg gelijk zijn gebleven ($Range = 3.00-4.60$, $M = 3.81$, $SD = 0.36$).

Voorspellers van Inzetten van media voor vermaak

Hypothese 1: Er is een positief verband tussen opvoedstress en het inzetten van media om jonge kinderen te vermaken. Hypothese 2: Er is een positief verband tussen een positieve attitude van moeders tegenover media en het inzetten van media door moeders om jonge kinderen te vermaken. Om deze twee hypothesen te toetsen werd gebruik gemaakt van standaard multiple regressie analyse. Deze analysemethode werd twee keer gebruikt, eerst om de voorspellers van het inzetten van media voor vermaak om functionele redenen in beeld te krijgen en vervolgens om de voorspellers van het inzetten van media voor vermaak om emotionele redenen in beeld te krijgen. Het aantal kinderen in het gezin werd in beide analyses meegenomen als controle variabele. Uit de eerste regressieanalyse is gebleken dat de variabele opvoedstress, de variabele positieve attitude en de controle variabele aantal kinderen in het gezin, samen een significante 10% verklaarden van de variabiliteit in het inzetten van media voor vermaak om functionele redenen, $R^2 = .10$, $F(3, 102) = 3.73$, $p = .014$. De variabelen opvoedstress en positieve attitude bleken in dit model significante voorspellers van het inzetten van media voor vermaak om functionele redenen (zie Tabel 1). Meer opvoedstress leidt dus tot meer inzetten van media voor vermaak om functionele redenen. Tevens leidt een positievere attitude tot meer inzetten van media voor vermaak om functionele redenen. Het aantal kinderen in het gezin bleek geen significante voorspeller (zie Tabel 1). Uit de tweede regressieanalyse is gebleken dat de variabele opvoedstress, de variabele positieve attitude en de controle variabele aantal kinderen in het gezin,

samen een significante 21% verklaarden van de variabiliteit in het inzetten van media voor vermaak om emotionele redenen, $R^2 = .21$, $F(3, 102) = 9.00$, $p < .001$. De variabele opvoedstress bleek een significante voorspeller van het inzetten van media voor vermaak om emotionele redenen (zie Tabel 2). Meer opvoedstress leidt dus tot meer inzetten van media voor vermaak om emotionele redenen. Een positieve attitude en het aantal kinderen in het gezin bleken geen significante voorspellers (zie Tabel 2). Aangezien opvoedstress een significante voorspeller was voor zowel het inzetten van media voor vermaak om functionele als om emotionele redenen, werd hypothese 1 aangenomen. Hypothese 2 werd deels aangenomen, omdat een positieve attitude tegenover media alleen een significante voorspeller was van het inzetten van media voor vermaak om functionele redenen.

Tabel 1

Voorspellers van InzettenMediaFunctioneel

Variabele	Inzetten van media om functionele redenen			
	B[95% BI]	β	t	Sig
Opvoedstress	0.26 [0.04, 0.48]*	.22	2.23	.022
Positieve Attitude	0.30 [0.04, 0.57]*	.22	2.29	.024
Aantal kinderen	0.06 [-0.09, 0.21]	.08	0.83	.409

Noot. N = 106. BI = betrouwbaarheidsinterval.

* $p < .05$.

** $p < .01$.

Tabel 2

Voorspellers van InzettenMediaEmotioneel

Variabele	Inzetten van media om emotionele redenen			
	B[95% BI]	β	t	Sig
Opvoedstress	0.44 [0.27, 0.62]**	.44	5.00	.000
Positieve Attitude	0.15 [-0.06, 0.36]	.13	1.45	.150
Aantal kinderen	-0.00 [-0.12, 0.12]	.01	0.11	.915

Noot. N = 106. BI = betrouwbaarheidsinterval.

* $p < .05$.

** $p < .01$.

Interactie-effect

Hypothese 3: Een positieve attitude van moeders tegenover media versterkt het verband tussen opvoedstress en het inzetten van media door moeders om jonge kinderen te vermaken, is onderzocht met behulp van PROCESS (Hayes, 2013). Wederom zijn twee analyses uitgevoerd, om te onderzoeken of de positieve attitude van moeders tegenover media als moderator fungeert van het inzetten van media voor vermaak om functionele redenen en emotionele redenen. Uit de analyses bleek dat het interactie-effect tussen opvoedstress en het inzetten van media om functionele redenen significant is, $\beta = 0.95$, $p = .001$. Het verband tussen opvoedstress en het inzetten van media om functionele redenen lijkt te worden versterkt door een positievere attitude tegenover media. Het interactie-effect tussen opvoedstress en het inzetten van media om emotionele redenen bleek ook significant, $\beta = 0.66$, $p = .004$. Het verband tussen opvoedstress en het inzetten van media om emotionele redenen lijkt te worden versterkt door een positievere attitude tegenover media. Een positieve attitude van moeders tegenover media fungeerde in beide gevallen dus als moderator. Hypothese 3 werd aangenomen.

Discussie

In deze studie is onderzocht wat het verband is tussen opvoedstress en het inzetten van media door moeders om jonge kinderen te vermaken. Ook is gekeken naar welke rol de positieve attitude van moeders tegenover media speelt in dit eventuele verband. Het is van belang dat er onderzoek wordt gedaan naar factoren die in verband kunnen staan met het inzetten van media voor vermaak. Het inzetten van televisie voor vermaak blijkt namelijk een belangrijke factor te

zijn die invloed heeft op de hoeveelheid televisie die een kind kijkt (Beyens & Eggermont, 2014) en televisie kijken van kinderen is gerelateerd aan gezondheidsproblemen, zoals obesitas (Dennison & Emunds, 2008), concentratieproblemen (Zimmerman & Christakis, 2007) en slaapstoornissen (Thompson & Christakis, 2005). Interventies kunnen zich vervolgens richten op factoren die in verband staan met het inzetten van media voor vermaak, om het mediagebruik van jonge kinderen te verminderen en de schadelijke gevolgen te beperken.

De eerste hypothese die in deze studie werd getoetst luidde: Er is een positief verband tussen opvoedstress en het inzetten van media om jonge kinderen te vermaken. Aan de hand van de resultaten kan geconcludeerd worden dat er een positief verband is tussen opvoedstress en het inzetten van media om jonge kinderen te vermaken. Er werd namelijk een significant verband gevonden tussen zowel het inzetten van media voor vermaak om functionele redenen als het inzetten van media voor vermaak om emotionele redenen, en de mate van opvoedstress gerapporteerd door moeders. De literatuur biedt een verklaring voor dit verband. Opvoedstress blijkt namelijk het opvoedgedrag van ouders negatief te beïnvloeden (Belsky, 1984; Abidin, 1992; Rodgers, 1993). Opvoedstress kan leiden tot inconsistent opvoeden, harder en meer straffen en afwijzing van het kind. Ook kan het leiden tot een lagere sensitiviteit en minder ondersteuning van de ouder voor het kind (Groenendaal & Dekovic, 2000; Dekovic, Janssens, & Van As, 2003). Moeders met meer opvoedstress zouden dus vaker media in kunnen zetten voor vermaak, zodat zij zelf geen of minder aandacht hoeven geven aan het kind.

De tweede hypothese die onderzocht werd betrof: Er is een positief verband tussen een positieve attitude van moeders tegenover media en het inzetten van media door moeders om jonge kinderen te vermaken. Uit de resultaten bleek dat de hypothese deels aangenomen kon worden. Er werd namelijk alleen een significant verband gevonden tussen een positieve attitude van moeders tegenover media en het inzetten van media om functionele redenen. Het verband is verklaarbaar vanuit de literatuur. Uit het onderzoek van Beyens en Eggermont (2014) blijkt namelijk dat ouders die een positieve attitude hebben tegenover het televisie kijken van kinderen, vaker de televisie inzetten om kinderen te vermaken. Ouders die zich meer zorgen maken over de risico's en schadelijke gevolgen van mediagebruik, zullen eerder het mediagebruik van hun kinderen monitoren en beperken (Nikken & Schols, 2015). Echter, bij het inzetten van media om emotionele redenen, lijkt de attitude geen rol te spelen. Het hebben van rust of tijd voor de moeder zelf, lijkt op zo'n moment voorop te staan.

De derde hypothese die onderzocht werd betrof: Een positieve attitude van moeders tegenover media versterkt het verband tussen opvoedstress en het inzetten van media door moeders om jonge kinderen te vermaken. Ook hierbij bleek uit de resultaten dat de hypothese aangenomen kon worden. Een positieve attitude van moeders tegenover media versterkt het verband en deze variabele fungeert dus als moderator. De manier waarop moeders tegen media aankijken lijkt dus erg belangrijk te zijn.

De resultaten van deze studie suggereren dat kinderen van moeders met meer opvoedstress en een positievere attitude tegenover media vaker vermaakt zullen worden door media, wat zorgt voor verhoogd mediagebruik van deze kinderen. Dit is zorgelijk aangezien studies naar mediagebruik van kinderen positieve correlaties tussen mediagebruik en agressief gedrag (Özmert, Toyran, & Yurdakok, 2002), aandachtproblemen (Swing, Gentile, Anderson, & Walsh, 2010), een negatief zelfbeeld, en internaliserende en externaliserende problemen laten zien (Yousef, Eapen, Zoubeydi, & Mabrouk, 2014). Het mediagebruik van kinderen lijkt gelimiteerd te moeten worden en deze studie geeft aanknopingspunten waarop interventies zich kunnen richten om dit te bereiken.

Een beperking van dit onderzoek is dat de onderzoekspopulatie grotendeels bestaat uit moeders die getrouwd zijn of samenwonen met een partner. De aanwezigheid van een partner kan opvoedstress verminderen (Cain & Combs-Orme, 2005). Wanneer de database uit meer moeders zonder partner had bestaan, had er een nog sterker verband uit kunnen komen. Vervolg onderzoek zou gebruik moeten maken van een representatievere onderzoekspopulatie. Een tweede beperking van dit onderzoek is dat het onderzoek enkel uitgevoerd is bij moeders. In vervolg onderzoek zou gekeken kunnen worden of het verband bij vaders ook aanwezig is.

Ondanks de beperkingen van het onderzoek, kunnen de uitkomsten van het onderzoek een waardevolle betekenis hebben voor de praktijk. De uitkomsten van het onderzoek wijzen er namelijk op dat moeders met meer opvoedstress en een positievere attitude tegenover media vaker media in zullen zetten om jonge kinderen te vermaken. Wanneer interventies gericht zijn op het verminderen van opvoedstress, kan dit leiden tot minder mediagebruik van jonge kinderen, wat de ontwikkeling van deze kinderen ten goede komt.

Literatuur

- Abidin R. R. (1992). The determinants of parenting behavior. *Journal of Clinical Child Psychology, 21*, 407-412. doi:10.1207/s15374424jccp2104_12
- Belsky J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development, 55*, 83-96. doi:10.2307/1129836
- Bentler, P. M., & Speckart, G. (1979). Models of attitude-behavior relations. *Psychological Review, 86*, 452-464. doi:10.1037/0033-295X.86.5.452
- Beyens, I., & Eggermont, S. (2014). Putting young children in front of the television: Antecedents and outcomes of parents' use of television as a babysitter. *Communication Quarterly, 62*, 57-74, doi:10.1080/01463373.2013.860904
- De Brock, A. J. L. L., Vermulst, A. A., Gerris, J. R. M. & Abidin, R. R. (1992). *NOSI, Nijmeegse Ouderlijke Stress Index. Experimentele versie. Handleiding*. Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Cain, D. S., & Combs-Orme, T. (2005). Family structure effects on parenting stress and practices in the African American family. *Journal of Sociology and Social Welfare, 32*, 19.
- Costello, A. B., & Osborne, J. W. (2005). Best practices in exploratory factor analysis: Four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation, 10*. Beschikbaar op: <http://pareonline.net/getvn.asp?v=10&n=7>
- Deater-Deckard, K. (1998). Parenting stress and child adjustment: Some old hypotheses and new questions. *Clinical Psychology: Science and Practice, 5*, 314-332. doi:10.1111/j.1468-2850.1998.tb00152.x
- Dekovic, M., Janssens, J. A. M. A., & Van As, N. M. C. (2003). Family predictors of antisocial behavior in adolescence. *Family Process, 42*, 223-235. doi:10.1111/j.1545-5300.2003.42203.x
- Dennison, B., & Edmunds, L. (2008). The role of television in childhood obesity. *Progress in Pediatric Cardiology, 25*, 191-197. doi:10.1016/j.ppedcard.2008.05.010
- Evans, C. A., Jordan, A. B., & Horner, J. (2011). Only two hours? A qualitative study of the challenges parents perceive in restricting child television time. *Journal of Family Issues, 32*, 1223-1244. doi:10.1177/0192513X11400558
- Groenendaal, H., & Dekovic, M. (2000). Risicofactoren voor kwaliteit van de Opvoeding. *Pedagogiek, 20*, 3-22.

- Götz, M., Bachmann, S., & Hofmann, O. (2007). Just a babysitter? *Televizion*, 20, 35-39.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford Press.
- Morrongiello, B. A., Corbett, M., McCourt, M., & Johnston, N. (2006). Understanding unintentional injury-risk in young children. The nature and scope of caregiver supervision of children at home. *Journal of Pediatric Psychology*, 31, 529-539.
doi:10.1093/jpepsy/jsj045
- Nikken, P. & Schols, M. (2015). How and why parents guide the media use of infants, toddlers, pre-schoolers, and early childhood children. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 3423-3435. doi:10.1007/s10826-015-0144-4
- Özmert, E., Toyran, M., & Yurdakok, K. (2002). Behavioral correlates of television viewing in primary school children evaluated by the child behavior checklist . *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 156, 910-914. doi:10.1001/archpedi.156.9.910.
- Peterson, L., Ewigman, B., & Kivlahan, C. (1993). Judgments regarding appropriate child supervision to prevent injury : The role of environmental risk and child age. *Child Development*, 64, 934-950. doi:10.1111/j.1467-8624.1993.tb02953.x
- Pollack-Nelson, C., & Drago, D. A. (2002). Supervision of children aged two through six years. *Injury Control and Safety Promotion*, 9, 121-126. doi:10.1076/icsp.9.2.121.8696
- Radesky, J. S., Schumacher, J., & Zuckerman, B. (2015). Mobile and interactive media use by young children: The good, the bad, and the unknown. *Pediatrics*, 135, 1-3.
doi:10.1542/peds.2014-2251
- Rodgers, A. Y. (1993). The assessment of variables related to the parenting behaviour of mothers with young children. *Children and Youth Services Review*, 15, 385-402.
doi:10.1016/0190-7409(93)90011-W
- Rosmond, R. (2005). Role of stress in the pathogenesis of the metabolic syndrome. *Psychoneuroendocrinology*, 30, 1-10. doi:10.1016/j.psyneuen.2004.05.007
- Swing, E. L., Gentile, D. A., Anderson, C. A., & Walsh, D. A. (2010). Television and video game exposure and the development of attention problems. *Pediatrics*, 126, 214-221.
doi:10.1542/peds.2009-1508

- Thompson, D. A., & Christakis, D. A. (2005). The association between television viewing and irregular sleep schedules among children less than 3 years of age. *Pediatrics, 116*, 851-856. doi:10.1542/peds.2004-2788
- Valkenburg, P. M., & Vroone, M. (2004). Developmental changes in infants' and toddlers' attention to television entertainment. *Communication Research, 31*, 288-311. doi:10.1177/0093650204263435
- Walton, K., Simpson, J. R., Darlington, G., & Haines, J. (2014). Parenting stress: A cross-sectional analysis of associations with childhood obesity, physical activity, and TV viewing. *BMC Pediatrics, 14*, 244.
- Warren, R. (2005). Parental mediation of children's television viewing in low-income families. *Journal of Communication, 55*, 847-863. doi:10.1111/j.1460-2466.2005.tb03026.x
- Wartella, E., Rideout, V., Lauricella, A., & Connell, S. (2013). *Parenting in the age of digital technology: A national survey*. Report of the Center on Media and Human Development, School of Communication, Northwestern University, Evanston, IL.
- Yousef, S., Eapen, V., Zoubeidi, T., & Mabrouk, A. (2014). Behavioral correlation with television watching and videogame playing among children in the United Arab Emirates. *International Journal of Psychiatry in Clinical Practice, 18*, 203-207. doi:10.3109/13651501.2013.874442
- Zimmerman, F. J., & Christakis, D. A. (2007). Associations between content types of early media exposure and subsequent attentional problems. *Pediatrics, 120*, 986-992. doi:10.1542/peds.2006-3322
- Zimmerman, F. J., Christakis, D. A., & Meltzoff, A. N. (2007). Television and DVD/video viewing in children younger than 2 years. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine, 161*, 473-479. doi:10.1001/archpedi.161.5.473.